

Sabin Manuilă: Declarație în legătură cu Legea 301/1944

DECLARAȚIE

Subscrisul Dr. Sabin Mănuilă, domiciliat în New York, USA, 945, 5th Avenue:- fost Director General al Institutului Central de Statistică al României între anii 1932-1947;

- fost Director General în Ministerul Sănătății (1927-1932);
- fost Subsecretar de Stat la Președenția Consiliului de Miniștri (1944-1945);

- membru corespondent al Academiei Române;

- membru al Academiei de Medicină și al Academiei de Științe;

- actualmente membru al Comitetului Național Român;

declar următoarele:

În una din ultimele zile ale lunii mai 1944, m-a invitat Dl IULIU MANIU, președintele Partidului Național-Țărănesc și fost Prim-Ministru, să vii la locuința sa din Snagov-Ilfov, care locuință era situată în casa familiei mele. Dl MANIU mi-a prezentat un exemplar al Decretului-Lege nr. 301, publicat în Monitorul Oficial din 29 mai 1944 (Partea I-a, nr. 125, pag. 4238), care modifica dispozițiunile legii nr. 509 din 3.8.1943 în sensul că edicta pedeapsa cu moartea pentru evreii care s-ar fi introdus fraudulos în țară.

Textul articolului unic al Decretului-Lege nr. 301/1944 suna astfel:

„La finele articolului 1 din Legea nr. 509 din 30 august 1943, se adaugă următorul aliniat final 23: „Trecerea frauduloasă a frontierei săvârșită de evreii ce vin din alte țări”.

„Dat în București la 26 mai 1944, Antonescu, Mareșal al României, Conducătorul Statului; Ministrul Justiției: Ion C. Marinescu”.

Iată cuprinsul raportului nr. 1069 al Ministerului Justiției, privitor la justificarea Decretului-Lege nr. 301:

„Domnule Mareșal,

În ultimul timp s-a descoperit de organele de frontieră că un număr mare de evrei din alte țări au încercat să treacă în mod fraudulos frontiera țării. Cum aceste elemente străine sunt indezirabile, mai cu seamă în aceste vremuri, ele putând periclita interesele superioare ale apărării naționale, s-a socotit că este necesar ca să se aducă un proiect de Decret-lege pentru modificarea art. 1 din Legea nr. 509 din 1943 prin care am adăugat un aliniat nou, care pedepsește cu moartea evreii care se introduc fraudulos în țară.

Art. 2 din acea lege prevede aceeași pedeapsă pentru complicități și favorizatorii acestor evrei.

Dacă și Domnia Voastră sunteți de acord cu acest proiect de Decret-lege, vă rog să binevoiți a-l aproba și semna”.

Implicațiile acestui Decret-lege erau: executarea tuturor evreilor care treceau fraudulos granița României. În acea epocă, problema trecerii frontierei românești de către evrei se practica în Transilvania,

unde guvernul unguresc pusese în mișcare aparatul administrativ pentru deportarea evreilor din Ungaria în Germania. Pentru a evita deportarea în Germania, unii evrei au decis să treacă în România, de unde nici un evreu nu a fost vreodată deportat în Germania.

Evreii din Bucovina, Dorohoi și Basarabia au fost evacuați din ordinul nemților în anii 1941-42 în lagărele din Transnistria.

Dl Maniu mi-a cerut să plec imediat la București și în numele D-sale să-i cer Mareșalului Ion Antonescu, Prim-ministru și Conducător al României, ca Decretul-lege 301 să fie revocat. După ce am primit numeroase sugestii tehnice și tactice, am plecat imediat la București și m-am prezentat întâi la Dl. Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri și ministru de Externe. I-am explicat amănunțit rostul vizitei mele. D-sa mi-a răspuns că n-a văzut Decretul înainte de publicare, așa cum ar fi fost normal. (Cum guvernul unguresc nu acorda pașapoarte evreilor pentru a trece legal granița în România și nici guvernul român nu acorda vize de intrare în România pentru evrei, fruntașii evrei din România – foști demnitari care s-au crezut răspunzători pentru soarta evreilor, dându-și seama că mulți evrei vor încerca să intre în România spre a evita deportarea în Germania, au decis să facă intervenții pe lângă Guvernul Român spre a cere abolirea Decretului-Lege nr. 301 din 1944. În acest scop s-a constituit o delegație compusă din 3 persoane care au ales calea indirectă, socotită deci cea mai eficientă, de a interveni prin Dl Iuliu Maniu, fost Prim-Ministru al României și Președintele Partidului Național-Țărănesc. Imediat după apariția Decretului-Lege 301 în Monitorul Oficial din 29 Mai 1944, cei trei delegați s-au prezentat la Snagov-Ilfov spre a-i cere D-lui Maniu o intervenție la Mareșalul Ion Antonescu, PrimMinistru și conducător al Statului.

Datorită acestei situații D-l Maniu mi-a cerut mie, în fața celor trei delegați, să plec la București, imediat, și să cer, în numele Domniei Sale ca decretul să fie retras.

Din primul moment al audienței mele la Dl Mihai Antonescu, am aflat următoarele amănunte, confirmate mai târziu de Mareșalul Antonescu personal: 1) la ultima vizită a Mareșalului Antonescu la Hitler, i s-a cerut ca evreii din România să fie deportați în Germania. Mareșalul a încercat să se opună. Hitler a insistat însă, arătând că Ungaria a luat o asemenea măsură, care e însă în pericol de a nu putea fi aplicată din cauză că evreii vor trece în masă în România.

Reîntors în țară, au discutat problema, și Mihai Antonescu s-ar fi opus categoric promulgării unei astfel de legi. Atunci Mareșalul n-a mai adus problema în fața Consiliului de Miniștri și a însărcinat Marele Stat Major să întocmească un proiect de lege, să-l prezinte spre semnătură Mareșalului Antonescu și Ministrului de Justiție și să-l publice în Monitorul Oficial, astfel încât nimeni să nu afle de existența lui decât după ce a fost publicat în Monitorul Oficial. Mihai Antonescu a telefonat apoi Mareșalului Antonescu, spunându-i că mă aflu la dînsul, trimis fiind de D-l Maniu, spre a solicita o audiență în chestiunea Decretului-Lege 301. Am fost primiți imediat de D-sa, birourile

amândurora fiind în aceeași clădire.

Cum ne-a văzut, Ion Antonescu ne-a vorbit pe un ton ridicat. Întâi i-a explicat lui Mihai Antonescu că a fost nevoit să evite orice publicitate, ca să împiedice intervenții la măsura deportării evreilor din România, dar că, în situația în care se găsea, s-a văzut totuși forțat să răspundă la cererea ce i s-a făcut și să intervină cu o lege care să demonstreze că România se ferește să saboteze măsurile luate de Ungaria împotriva evreilor.

În ciuda ingerințelor exercitate asupra sa, Mareșalul a luat riscul de a nu aplica legea. Cum aplicarea ei trebuie să se facă prin organele grănicerești, iar instrucțiunile de aplicare urmau să fie date Comandamentului Grănicerilor de către Marele Stat Major, nu exista alt mijloc de a împiedica aplicarea legii decât prin omiterea trimiterii instrucțiunilor respective Corpului Grăniceresc. Ceea ce în fapt s-a și întâmplat, căci aceste instrucțiuni n-au plecat niciodată de la Statul Major. În felul acesta – a spus Mareșalul – nici un evreu nu va fi executat pe graniță, cu toată dispoziția categorică a legii.

Pe un ton apăsător mi-a cerut să-i comunic D-lui Iuliu Maniu că D-sa era conștient de implicațiile Legii, dar că era conștient și de consecințele politice și militare, în caz că ar fi refuzat să facă acest Decret, care totuși, pentru el, însemna un sacrificiu de conștiință și de prestigiu și în același timp, un imens risc național și personal.

Aflând cele descrise mai sus de la Mareșalul Antonescu și D-l Mihai Antonescu, din care rezulta că Legea 301 n-a fost făcută cu intenția de a fi aplicată și că, deși în aparență legea era extrem de brutală, totuși nu era să aibă nici o consecință reală pentru viața evreilor din Transilvania de Nord, am socotit misunea mea îndeplinită și am plecat imediat la Snagov, unde am găsit delegația evreilor în așteptare și mulțumită de informațiunea adusă de mine de la Mareșalul Antonescu.

Aceasta este declarația mea liberă bazată pe experiența personală, pe care sunt gata s-o substanțiez și oral în fața oricăror instanțe administrative sau judiciare, dacă ar fi nevoie.

Iunie, 13, 1959 (ss) Sabin Mănuilă

*

Act legalizat de Harry Rosen-Notary public, State of New York, no. 24.86444550, Qualified in Kings Country, Commission Expires, march 30, 1960.

(ss) Harry Rosen

Notă explicativă: Documentul de mai sus se află în arhiva Comitetului Național Român și ne-a parvenit de la dl Sergiu Aurel Marinescu, cunoscutul istoric și publicist din Statele Unite, care își asumă conformitatea cu documentul original.

P.S. Documentul de mai sus mi-a parvenit prin D. Ion Coja la 22 februarie 2008.

Paul Goma